

İstanbul Milletvekili Ali Rıza Arı ve iki arkadaşının, İş kazalarıyla Meslek hastalıkları ve Analık Sigortaları hakkındaki 4772 sayılı Kanunun 83 ncü maddesinin yorumlanmasına dair önergesiyle aynı kanunun aynı maddesinin yorumlanması hakkında Başbakanlık tezeresi ve Geçici Komisyon raporu (4/100 ve 3/249)

İstanbul Milletvekili Ali Rıza Arı ve iki arkadaşının İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları hakkındaki 4772 sayılı Kanunun 83 ncü maddesinin yorumlanmasına dair önergesi (4/100)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

4772 sayılı Kanunun 83 ncü maddesi, 1 nei fıkrasında bu kanunun Askerî fabrikaların 3575 sayılı Kanundan faydalanan memur, hizmetli ve işçilere iş kazası, meslek hastalığı ve analık hallerinde yapılacak yardımların bu kanunla çizilen hak ve ödeneklerden daha aşağı olamayacağını tasrih etmiştir.

Maliye Bakanlığı, 3575 sayılı Kanunda analık yardımı hiç derpiş edilmemiş olduğunu ileri sürerek Askerî fabrikalarda çalışanların mezkûr kanunun 83 ncü maddesinin 2 nei fıkrası hükmünden faydalanmalarına imkân olmadığı mütalâasındadır.

4772 sayılı Kanunun 83 ncü maddesinde tadat edilen memur, hizmetli ve işçileri kendi hususi kanunlarında yazılı hak ve yardımlardan faydalandıkları için, kanun vâzını, daha umumi mahiyetteki 4772 sayılı Kanunu çıkarırken o müesseselerin bünyelerine göre yapılmış olan hususi kanunlarına dokunmıyarak o müessese memurlarının eskiden olduğu gibi yine kendi kanunlarından faydalanmalarını ve yeni kanun hükümlerinin onlar hakkında uygulanmasını istemiştir.

Kanun vâzını maksadı bütün çalışanları mümkün olduğu kadar sosyal sigortalardan faydalandırmak olduğu için, hususi kanunlarıyla iş kazası, meslek hastalığı ve analık hallerinde yapılacak yardımların umumi kanun olan 4772 sayılı Kanunla çizilen haklardan ve ödeneklerden daha aşağı olmayacağını tasrih etmiştir. Kendi kanunlarıyla iş kazası, meslek hastalığı ve analık hallerinde yapılacak yardımların 4772 sayılı Kanunda tesbit edilmiş yardımlardan az olmamasını isteyen kanun vâzını bu hallerden birisinin hususi kanunlarında hiç derpiş edilmemiş olduğu ahvalde ilgilileri tamamen yardımsız bırakmak istediğini düşünmek mâkul olmayacağı gibi mezkûr maddenin lâfzı da Askerî fabrikalar mensuplarının doğum yardımlarından faydalanmalarını âmirdir.

Bu itibarla Askerî fabrikalardaki memur, müstahdem ve işçilerin sigortalı olmayan karılarının analık hallerinde, kanun vâzının maksadına uyularak bunların da 4772 sayılı Kanunun bahsettiği doğum yardımlarından diğer işçiler gibi faydalanmalarını temin etmek için mezkûr kanunun 83 ncü maddesinin Yüksek Meclisçe yorumlanmasını saygılarımla rica ederim.

İstanbul Milletvekili

A. R. Arı

İş kazalarıyla meslek hastalıkları ve analık sigortaları hakkındaki 4772 sayılı Kanunun 83 n-
cü maddesinin yorumlanmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/249)

T. C.

Başbakanlık

23 . VI . 1948

Muamelât Genel Müdürlüğü

Kararlar Müdürlüğü

Sayı : 72 - 91, 6/2147

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

4772 sayılı Kanunun 83 ncü maddesinde: «Askerî fabrikaların 3575, Devlet Demiryolları ve Li-
manları İşletme Genel İdaresinin, 2454, 2904 ve 4001, Devlet Denizyolları İşletme Genel İdaresinin
3137 sayılı kanunların hükümlerinden faydalanan memur, hizmetli ve işçileriyle Bayındırlık Ba-
kanlığının demiryolu yapımı teşkilâtında çalışarak 3487 sayılı Kanunun 12 nci maddesinden fayda-
lanan aylıklı veya ücretli memurlar ve İnhisarlar Genel Müdürlüğünün 2921 sayılı Kanundan fay-
dalanan kütüklü daimî memur ve hizmetlileri hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz.

Şukadar ki, yukardaki fıkrada yazılı memur, hizmetli ve işçilere iş kazası, meslek hastalığı ve
analık hallerinde yapılacak yardımlar bu kanunla çizilen haklar ve ödemelerden daha aşağı olamaz.»
denilmektedir.

Bu madde hükmü iki suretle anlaşılmaya müsait bulunmaktadır.

1. Maddenin birinci fıkrasında sayılan daire ve müesseselerin yine aynı maddede sayılan ka-
nunlardan faydalanan mensupları hakkında 4772 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanamayacağı esas
kabul edilmiş olduğundan mezkûr daire ve müesseselere ait tekaüt kanunlarından faydalanan
memur, hizmetli ve işçilerin kendi kanunlarında yazılı haklar, 4772 sayılı Kanunla sağlanan aynı ne-
viden haklardan daha noksan ise, bu noksanlığın 4772 sayılı Kanun esasları dairesinde tamamlana-
cağı, kendi kanunlarında hiç zikredilmemiş olan analık sigortası ve benzeri hakların bunlara
hiçbir suretle verilemeyeceği ve aynı maddenin ikinci fıkrası bu gibiler hakkında 4772 sayılı Ka-
nun hükümlerinin uygulanması suretiyle aynı hakların verilmesini değil, kendi kanunlarında ya-
pılacak değişikliklerle bu hakların kendilerine de sağlanması istihdaf olunduğu düşünülebilir.

2. 4772 sayılı Kanunun 83 ncü maddesi, ilk fıkrasında, bu kanundan faydalanamayacakları
birer birer saymış olmakla beraber ikinci fıkrasında bu kimselere iş kazası, meslek hastalığı ve
analık haklarında yapılacak yardımların bu kanunla çizilen haklar ve ödemelerden daha aşağı
olamayacağını tasrih etmek suretiyle bunlar için, zikrolunan hallerde, yeni bir hak ihdas etmiş-
tir.

Kendi kanunlarıyla iş kazası, meslek hastalığı ve analık hallerinde yapılacak yardımların
4772 sayılı Kanunda tesbit edilmiş yardımlardan az olmamasını isteyen kanun vâzımın bu hal-
lerden birisinin hususi kanunlarında hiç derpiş edilmemiş olduğu hallerde ilgilileri tamamen yar-
dımsız bırakmak istediğini düşünmek doğru olmayacağı da düşünülebilir.

Bu düşünüş şekillerinden herhangi birinin ihtiyari alâkalılar hakkında ehemmiyetli derecede
farklı işlemler yapılmasını istilzam edecek mahiyette bulunduğu tereddüdün yorum yoluyla
çözülmesine müsaade buyrulmasını saygılarımla arz ederim.

Başbakan
H. Saka

Geçici Komisyon raporu

T. B. M. M.

Geçici Komisyon

Esas No. 3/249, 4/100

Karar No. 2

30 . VI . 1948

Yüksek Başkanlığa

İstanbul Milletvekili Ali Rıza Arı ve Zonkuldak Milletvekili Sabri Koçer tarafından verilip Başbakanlıktan havale edilen, 4772 sayılı Kanununun 83 ncü maddesinin tefsirine mütedair önerge ve tezkereleri Çalışma Bakanı ve alâkalılar huzuriyle incelendi.

3008 sayılı İş Kanununun 100 ncü maddesiyle iş kazaları, meslek hastalıkları ve analık sigortaları kurulmasına mütedair âmir hükmünü ihtiva eden maddenin akabinde 101 nei madde ile İş Kanununa tâbi olan iş yerlerinde işe giren işçinin otomatik olarak bu sigortalara girmiş olacağı ve bu hakkını hiçbir suretle iskat, ahara devir ve ferâğ ve tebdil hakkına da sahip bulunmadığı görülmüştür.

Bu hükümlere uygun olarak tanzim edilen kanunlar hususiyetlerine binaen Askerî Fabrikalar, Devlet Deniz ve Demiryollarıyla diğer müesseselerde kısmen ve hususi kanun mahiyetinde yapılmış ve fakat asıl ana hükme mütenazır olarak ve umumi hükümleri ihtiva eden 4772 sayılı Kanun, adı geçen müesseselere ait kanundan muahhar olarak tanzim edilmiştir.

Askerî Fabrikalar işçi, müstahdem ve memurları hakkındaki 3575 sayılı Kanun, yardım sandığı namıyla bir müessese kurarak burada gelir kaynaklarını göstermiş ve hastalık, iş kazası halleriyle tekaüdiye hakkında hükümler koymuş ise de işçi kadınının doğum haline veya işçi olan erkeğin işçi olmıyan karısına ait ve doğum hallerine karşılık bir ödenek koymamıştır. Halbuki İş Kanununun 25 ve 101 nei maddeleriyle, 4772 sayılı Kanunun birinci maddesi bu gibi işçi ve müstahdemlere analık ödeneklerinin verilmesini işçilere iş kazaları ve meslek hastalıklarıyla analık sigortası kanununun tatbik edileceği umumi bir hüküm halinde tesbit etmiş ve bu suretle mutlak işçi ve müstahdemlere bu hakkı tanımış olmakla beraber 83 ncü maddede son fıkrasında (Şu kadar ki, yukarı-

ki fıkrada yazılı memur, hizmetli ve işçilere iş kazası, meslek hastalığı ve analık hallerinde yapılacak yardımlar bu kanunda çizilen hadler ve ödemelerden daha aşağı olamaz) demek suretiyle yukarıki hükümleri teyit etmiş ve "yapılacak yardımlar" kaydiyle bu yardımların yapılması mecburiyetinin esasen mevcudiyetini teyit ve ancak muahhar tarihli bir kanun olması dolayısıyla analık hakkı verilmesi tasrih edilenlerin miktarının bu kanundaki miktardan aşağı olamayacağını ve kanunu mahsuslarında sarahat olmıyan hallerde esasen yapılması mecburi olan yardımın bu kanun çerçevesi dairesinde yapılması lâzımgeleceğini göstermiş ve şu hal karşısında maddenin ayrıca tefsirine lüzum olmadığı ve vazih bulunduğu ve İş Kanununa tâbi olan ve tâbi tutulan iş yerlerindeki bütün işçilere analık haklarının dahi verilmesi icabettiğini göstermiş olduğuna Komisyonumuz oybirliğiyle kanaat getirmiştir.

Kamutaya verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

İş Kazaları Meslek Hastalıkları ve
Analık Sigortaları Kanunu Geçici
Komisyonu Başkanı

Gümüşane
Ş. Sökmensüer

Sözcü
Denizli
H. Oral

Kâtip
İzmir
S. Odyak

Çankırı Dr. A. Arkan	Çankırı Gl. Z. Soydemir	Denizli C. Çalgüner
Edirne E. Ağaogulları	İstanbul S. Yürüten	Kastamonu Dr. F. Ecevit
Kocaeli A. F. Abasıyanık	Konya Dr. A. Perkün	Malatya O. Taner
Trabzon D. Eyiboğlu		Yozgad İ. Olgun

İmzada bulunamadı